

5. Савченко О. Я. Розвиток пізнавальної самостійності молодших школярів. – К.: Рад. школа, 1982. – 179 с.
6. Формування інтересу до навчання у школярів / За ред. Маркової А. К. – М.: Педагогіка, 1986. – 96 с.
7. Шукина Г. И. Педагогические проблемы формирования познавательного интереса учащихся. – М.: Педагогика, 1988. – 208 с.

УДК 371.811.111

Л. В. Кондрашова

ІМІТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кондрашова Л.В. Імітаційно-ігровий підхід у підготовці вчителя-філолога до інноваційної діяльності.

У статті йдеться про можливості імітаційно-ігрового підходу в підготовці вчителя-філолога до інноваційної діяльності; імітація і гра допомагають усвідомити необхідність інновацій у педагогічній роботі, оволодіти прийомами творчої діяльності, стимулюють потребу вчителя-філолога в нестандартному виконанні професійних функцій.

Ключові слова: імітація, гра, інноваційний підхід, інноваційна діяльність, інновація.

Кондрашова Л.В. Имитационно-игровой поход в подготовке учителя-филолога к инновационной деятельности.

В статье речь идет о возможностях имитационно-игрового подхода в процессе подготовки будущего учителя-филолога к инновационной деятельности; имитация и игра помогают осознать необходимость инноваций в педагогической работе, овладеть приемами творческой деятельности, стимулируют потребность учителя-филолога в нестандартном выполнении профессиональных функций.

Ключевые слова: имитация, игра, инновационный поход, инновационная деятельность, инновация.

Kondraschova L.V. Imitation and game approach in the teacher - philologist preparation to innovation activity.

The article presents opportunities of the imitation and game in preparation of the future teacher-philologist to innovation activity; imitation and game are considered as are those, that help to realize necessity innovations in pedagogical work, to take possession of creative activity receptions, stimulate the teacher - philologist requirement for non-standard performance of professional functions.

Key words: imitation, game, innovation approach, innovation activity, innovation.

Ускладнення характеру педагогічної праці та ролі навчальних закладів у розв'язанні кадрової проблеми сучасного суспільства визначають

необхідність підвищення рівня готовності вчителя-філолога до інноваційної діяльності. Ефективність виконання професійних функцій здебільшого залежить від того, наскільки сучасний спеціаліст є підготовленим до творчої праці. Багато прорахунків у практичній роботі пов'язані передусім із стереотипним мисленням людини. Щоденно виконуючи певні професійні операції у відповідних педагогічних ситуаціях, більшість учителів виявляє стереотипну поведінку. Ще в умовах вищої школи майбутній учитель, який не навчений діяти самостійно, творчо мислити і не володіє методами інноваційної діяльності, набуває досвіду виконання роботи за зразком, за методичними рекомендаціями. А. Рябов вважає, що стереотипність мислення – це частина минулого досвіду, який формується в процесі діяльності. Стереотипність є репродуктивною частиною досвіду, регулює увесь мисленнєвий процес від сприйняття проблемної ситуації і до її реалізації [1, 44–47].

Проблема подолання формалізму в педагогічній діяльності, стереотипності мислення привертала увагу багатьох дослідників. Б. Ананьєв, Л. Виготський, Г. Костюк, Н. Левітов, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн пов'язують ефективність педагогічної діяльності з креативністю людини, з інноваційним розв'язанням професійних завдань, розкриттям творчого потенціалу особистості. Ю. Бабанський, М. Кічук, С. Сисоєва й інші теоретично обґрунтували та розкрили суть поняття «творча особистість». Відповідно до їхньої позиції, творча особистість вирізняється високим рівнем знань, потребою новизни, оригінальністю, здатністю відступити від шаблону, трафарету в діях і вчинках. Л. Єрмолаєва-Томіна, Н. Посталюк розглядають творчість крізь призму активності особистості. До показників активності як біологічної властивості людини вони зараховують креативність, швидкість розумових процесів, мозкову саморегуляцію.

Сучасний учитель-філолог повинен не лише бути творчою особистістю, здатною нестандартно розв'язувати професійні проблеми, але й покликаний уміти по-сучасному уникати шаблону, формалізму в роботі, бачити щось нове у звичній ситуації, активно долучатися до інноваційних процесів педагогічної діяльності. На жаль, учорашній випускник вищої педагогічної школи не завжди готовий до розв'язання інноваційних питань.

Мета нашої статті полягає в тому, аби теоретично обґрунтувати можливість імітаційно-ігрового підходу в процесі підготовки майбутніх учителів-філологів до інноваційної діяльності.

Сьогодні, як ніколи, викладачі гуманітарних дисциплін покликані не тільки передавати студентові інформацію в готовому вигляді, але й навчати їх послуговуватися нею, бачити вагому роль знань у формуванні особистості. Необхідно ще у вищій школі навчати майбутніх педагогів-філологів перетворювати професійні знання в знаряддя духовного розвитку особистості.

Дієвим засобом підготовки вчителя-філолога до інноваційної діяльності є імітаційно-ігровий підхід, який сприяє належній організації методичної роботи в школі. Завдання методичної роботи полягає в забезпеченні умов для розвитку та вдосконалення проблемно зорієнтованого професіоналізму, розвитку здібностей учителя до нового бачення та нестандартного розв'язання педагогічних завдань, готовності звільнитися від педагогічних штампів, творчо й активно діяти у професійних ситуаціях. Як переконливо засвідчує практика, ефективність методичної підготовки вчителів до інноваційної діяльності значно зросте, якщо процес навчання здійснюватиметься на основі імітаційно-ігрового підходу.

Основними ознаками цього підходу є:

- 1) імітація професійно-педагогічних ситуацій у навчальному процесі;
- 2) опис алгоритму дій у змодельованих ситуаціях;
- 3) розмаїття імітаційно-ігрових ролей, розподіл їх між учасниками занять із урахуванням можливостей, задатків та досвіду педагогічної роботи;
- 4) стан емоційно-позитивної напруги учасників імітаційно-ігрової діяльності;
- 5) нестандартність підходів і способів розв'язання педагогічних проблем;
- 6) багатоваріантність розв'язань;
- 7) обговорення результатів імітаційно-ігрової діяльності;
- 8) чіткість критеріїв оцінювання дій учасників методичних занять.

Дієвими інструментами реалізації імітаційно-ігрового підходу в підготовці вчителя-філолога до інноваційної педагогічної діяльності є імітація та гра. Вони відбуваються в умовах інтелектуального пошуку, імітації та моделювання оптимального розв'язання поставленої проблеми. Надійність та вірогідність передбачуваних результатів залежить від кількості учасників, залучених у процес творчого пошуку. Імітація та гра створюють умови для колективного пошуку, спільного розв'язання актуальних для їхніх учасників проблем. У процесі імітаційно-ігрової діяльності апробуються форми колективного спілкування, педагогічної взаємодії, співпраці та співтворчості, що дає змогу вчителям-практикам розробити і закріпити методику педагогічної взаємодії й подолати примат педагогічного впливу, який подекуди ще представлений у відносинах «учитель – учень», «викладач – студент».

Імітація та ділова гра становлять інструмент управлінської діяльності вчителя. Цей аспект професійної діяльності педагога в сучасних умовах особливо необхідний для прийняття і реалізації інноваційних рішень. У той же час учитель-практик не завжди готовий до управлінської й організаційної діяльності. Методично грамотно використовуючи імітацію та ділову гру, можемо досягти значущих результатів, зокрема:

1) управлінських – вироблення й обговорення рішень щодо актуальних питань педагогічної практики та прогнозування інноваційних рішень;

2) організаційних – відпрацювання методичних механізмів в оптимізації педагогічного процесу на інноваційних принципах;

3) навчальних – підвищення методичної грамотності учасників імітаційно-ігрової діяльності через оволодіння методикою інноваційної роботи, накопичення знань, отриманих із різних джерел нестандартними способами;

4) соціально-психологічних – виявлення властивих учасникам імітаційно-ігрової діяльності негативних, неконструктивних емоцій, супротиву змінам, формування групових інтересів та вміння протистояти негативним впливам різних чинників педагогічного середовища.

Імітаційно-ігровий підхід формує в майбутнього вчителя установки на інноваційне розв'язання педагогічних проблем, дає змогу не лише усвідомити, але й у практичних ситуаціях переконатися в перевагах інноваційної діяльності, закріплює потребу в інноваціях і створює основу для набуття досвіду інноваційної роботи в педагогічному середовищі. Унаслідок реалізації імітаційно-ігрового підходу формується команда учасників із здоровим морально-психологічним кліматом, позитивними міжособистісними стосунками. Команда, кожний член якої готовий нестандартно діяти та по-творчому розв'язувати поставлені завдання, усвідомлюючи при цьому пріоритетність інноваційної педагогічної діяльності, є фундаментом згуртування педагогічного колективу, здатного розв'язувати ті соціально-педагогічні проблеми, на які він натрапляє.

Практичний досвід організації методичних семінарів із використанням елементів інноваційної гри в підготовку вчителя-філолога засвідчує позитивні результати. Мета інноваційної гри полягає в тому, аби:

1) залучити учасників гри до активного, творчого пошуку на стадії постановки та розв'язання управлінських завдань;

2) спонукати до різних форм полеміки щодо модернізації педагогічного процесу в сучасній школі, представити максимальну кількість аргументів на захист нових підходів до розв'язання проблеми;

3) стимулювати нестандартні дії вчителів та їхнє прагнення до нових пропозицій і напрацювань;

4) розробити методичну модель управління інноваційною діяльністю в педагогічному колективі.

У методичному семінарі з елементами гри беруть участь учителі-предметники, класні керівники, представники адміністрації та керівники методичної служби, група ігротехніків.

Реалізація мети відбувається на кількох рівнях:

- 1) реальність учасників гри – використати знання та ідеї гри для підвищення рівня професіоналізму і готовності до інноваційної діяльності;
- 2) реальність життя – розробити перспективну модель модернізації педагогічного процесу школи;
- 3) реальність гри – довести ефективність власних інноваційних пропозицій, їхню реальність, здійсненність та ефективність; перемогти зі своєю командою у грі;
- 4) моделювати нові стосунки, способи комунікації, оволодіти стратегією і тактикою спілкування.

Уведення елементів інноваційної гри до роботи методичного семінару вчителів уможлиблює:

- 1) залучення кожного учасника до відпрацювання інноваційних технологій у процесі розв'язання колективної проблеми;
- 2) забезпечення здорового морально-психологічного клімату для всіх учасників гри, надання їм свободи вибору дій, створення ситуації успіху для кожного;
- 3) подолання стереотипів, штампів у розв'язанні проблеми, неконструктивної критики позицій інших учасників імітаційно-ігрової діяльності, пасивності в обговоренні;
- 4) надання рівних прав усім учасникам;
- 5) обрання за основу гри групової роботи (до того ж із кожною групою працює ігротехнік).

Усі зусилля учасників семінару з елементами інноваційної гри спрямовані на окреслення нової мети, перспективних рішень. Розв'язання поставлених завдань відбувається у формі діалогу, дискусії, суперечки, дружньої бесіди. Протягом одного виступу можна змінити тільки один задум. На таких заняттях-семінарах зазвичай панує позитивна атмосфера, стосунки співпраці та співтворчості, колективний творчий пошук, що стимулює потребу в новій інформації та нестандартних педагогічних діях.

Отже, готовність учителя-філолога до інноваційної діяльності вдосконалюється в процесі правильно організованої методичної роботи, в основу якої покладено імітаційно-ігровий підхід та оволодіння методикою інноваційної діяльності. Імітація і гра в навчанні допомагають усвідомити необхідність інновацій у педагогічній роботі, оволодіти прийомами творчої діяльності, стимулюють потребу вчителя-філолога в нестандартному виконанні професійних функцій.

Література

1. Рябов А. Каждая профессия имеет свои штампы / А. Рябов // Директор школы. – 2004. – №10. – С. 44-47.